

Murat KOÇ¹
Emire ÖZKATAR
KAYA²
Mustafa KAYA³

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİSİ ENGELLİ BİREYLERİN SPOR MERKEZLERİNE YÖNELME NEDENLERİ ve BEKLENTİLERİNİN GERÇEKLEŞME DÜZEYLERİ

Öz

Bu çalışma, üniversite öğrencisi engelli bireylerin sosyal ve kültürel alanda çağdaş bir toplum oluşturmada engelli bireylerinin spor yapmasının önemini vurgulamak için Kayseri’de özel spor merkezlerine üye olan üniversite öğrencisi engelli bireylerin spora yönelme nedenlerini, beklentilerini ve üye oldukları spor salonlarından beklentilerinin ne düzeyde gerçekleştiğini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Çalışmada Kayseri’de bulunan 10 özel spor merkezine üye olan 40 engelli bireye Hakan Sunay’ın hazırladığı ve güvenilirlik- geçerliliğini yaptığı “Özel Spor Salonlarına Üye Bireylerin Spor Yapma Nedenleriyle Beklentileri ve Gerçekleşme Düzeylerinin Belirlenmesi” adlı anket formu gerekli izinler alınarak uygulanmıştır. Anketten elde edilen verilerin yüzde ve frekans dağılımları çıkarılmış, bazı sorular için Ki-kare çözümlenmesinin istatistikî anlamda kabulü için 0.05 anlamlılık düzeyi belirlenmiş, verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında SPSS 25 istatistik programı kullanılmıştır.

Yapılan çalışma incelendiğinde spor salonuna üye olan engelli bireylerin spor salonlarından beklenti düzeylerinin alt bileşenleri olan hareket etmiş olmak, formunu korumak, zayıflamak, yeni insanlar tanımak, boş zamanların değerlendirilmesi, işten- okuldan sonra stres atmak, benlik duygusunu geliştirme, öz saygının artırılması, spor yoluyla yeni deneyimler kazanmak ve diğer beklentilerin yapılan istatistik sonuçlarına göre karşılandığını görülmektedir. Fakat spora yönelme nedenleri ve spordan beklentilerinin gerçekleşme düzeyinin bir diğer alt bileşen olan sağlıklı olma beklentisinin karşılanmadığı görülmüştür. Sağlıklı olma beklentisini karşılamak için spor salonlarında engelli bireyler üzerinde uzman olan kişilerin özel spor salonlarında istihdam etmesiyle sağlanabileceğini öngörmekteyiz.

Anahtar Kelimeler: Engelli, Spor merkezleri, Spora Yönelme

THE REASONS AND EXPECTATION LEVELS OF THE UNIVERSITY STUDENTS WHO HAVE DISABLED INDIVIDUALS IN THE SPORTS CENTERS

Abstract

In order to emphasize the importance of disabled individuals who university student doing sports in creating a socially and culturally modern society, this study was conducted to determine the reasons of trending to sports and the expectations of disabled individuals who were the members of private sports centers in Kayseri, and to specify how much their expectations realized. In the study, a questionnaire form titled “Reasons and Satisfaction Rate of Expectations of the Individuals Who Are Members of Private Sport Centers”, which was prepared by Hakan Sunay for 40 disabled individuals who are members of 10 private sports centers in Kayseri, was applied with the necessary permissions.

A solution was searched for the problem of the research with the data obtained from this questionnaire. Percentage and frequency distributions of the data were attained, 0.05 significance level was determined for the statistically acceptance of chi-square analysis for some questions, and SPSS 25 statistics software was used in evaluating the data and finding the calculated values.

When the study is viewed, it is seen the expectations of moving, keeping fit, losing weight, meeting new people, recreation, blow off steam after school/work, improving the sense of self, increasing the self-esteem and gaining new experiences via sports, which are the subcomponents of the expectation level from the sports centers, and the other expectations were realized. However, it is found that the expectation of being healthy, which is another subcomponent of the reasons of trending to sports and the realization level of the expectations are not met. In order to meet the expectation of being healthy, we predict that it can be achieved by employing people who are experts in individuals with disabilities in private sports center.

Keywords: Disabled, Sports centers, Trending to sports.

¹ Arş. Gör., Erciyes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Kayseri

² Dr. Öğr. Üyesi, Erciyes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Kayseri

³ Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Kayseri

1. GİRİŞ

Spor toplumların ve dünyanın gelişilmesinin yanında hem bireyin kendisini hem de toplumun sağlığı koruyucu ve geliştirici özellikleriyle önemli bir sektör haline gelmiştir (Tunçalp, 2011). Bununla birlikte günümüzün kitle iletişim araçlarından olan spor, geniş insan topluluklarının ilgisini çeken gösteri ve eğlence faaliyetine dönüşmüştür (Sunay & Saraçoğlu, 2003).

Toplumda her bireyin eğlence faaliyetlerine katılmaya ve spor yapmaya ihtiyacı vardır. Her insanın farklı bir birey olduğuyla değerlendirilmesi gerekliliği unutulmamalıdır.

Bu sebeple toplumun engelli bireylerden oluştuğu bir gerçektir. (Çevik & Kabasakal, 2013). Spor yoluyla engellilerin kendilerini ifade edecekleri ve engellilik duygusundan uzaklaşabilecekleri bir araç olabilmektedir. Spor vesilesiyle çevresiyle iletişim gerçekleştirebilmenin yanında, paylaşma ve özgüven duygularının da gelişeceği sosyal bir tedavi halini alabilir (Kabasakal, 2007). Engelli olan bireylerin yaşam kalitesini artırmak ve gelişimini olumlu yönde etkilemek en önemli amaçlarından biridir. Spor ve oyunlar yoluyla engellilerde toplumsal adaptasyonu sağlanması, kendilerine olan güven duygusunun gelişmesi gerçekleşir (Çevik & Kabasakal, 2013).

Engelli bireylerin hareket etmelerini sağlayarak, oyun ve sportif faaliyetler katılımlarının artırılması ile onları sportif olarak aktif hale getirebilir. (Konar, 2003). Böylece engellilerin yaptığı spor ile toplumsal olarak önemli bir görev yerine getirilmiş olur. (Duman ve ark., 2011; Hinrichs, 1999)

Bu çalışma, engelli bireylerin sosyal ve kültürel alanda çağdaş bir toplum oluşturmada üniversite öğrencisi engelli bireylerin ve diğer tüm engelli bireylerinin spor yapmasının önemini vurgulamak için Kayseri’de özel spor merkezlerine üye olan üniversite öğrencisi engelli bireylerin spora yönelme nedenlerini, üye oldukları özel spor salonlarından beklentilerini ve bu beklentilerinin ne kadar gerçekleştiğini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırmada nicel araştırma tekniklerinden betimsel yöntem kullanılmıştır.

2.1. Araştırma Evreni ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evreni, 2019 yılında Kayseri ilinde bulunan 10 adet özel spor salonudur. Bu araştırmaya özel spor salonlarına üye olan 40 üniversite öğrencisi engelli birey gönüllü olarak katılmıştır. Özel spor salonlarına üye olan engelli birey sayısının az olması bu çalışmayı sınırlamıştır. Örneklem dâhil olan gönüllülere çalışma için hazırlanan anket

formu uygulanmış ve cevapları alınmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmaya veri toplama aracı olarak anket formu kullanılmıştır (Akça & Sunay, 2012). Kullanılan bu ankette bireylerin ferdi bilgilerin yanı sıra 36 maddeden oluşan beklentileri belirlemeye yöneliktir. Anketin ilk kısmında bireyin yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, mesleği ve ekonomik kazançları gibi demografik faktörlerine ulaşmak, bu faktörlerin sonuca ne şekilde etkilediğini ortaya koymak için hazırlanmıştır.

Anketin ikinci kısmında bulunan maddelerin 8'i bireyleri spora yönelten etmenleri, 11'i bireylerin spordan beklentilerini ve 11'i bireylerin beklentilerinin karşılanma düzeylerini belirleme amacını olmak üzere toplam 30 maddeden oluşmaktadır.

5'li Likert şeklinde hazırlanan bu anketin etki düzeyleri; 1-1,80 arası (Hiç), 1,81-2,60 arası (Az), 2,61-3,40 arası (Orta), 3,41-4,20 arası (Çok), 4,21-5,00 arası ise (Tam)

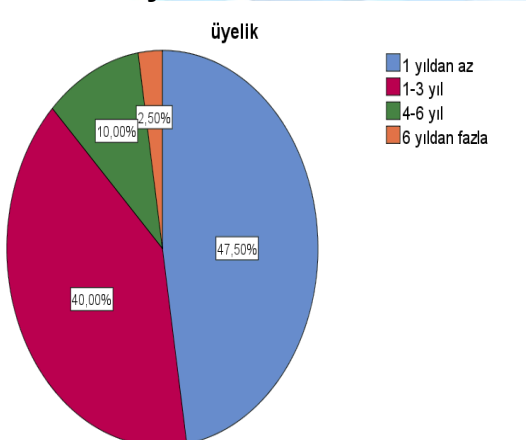
olarak belirlenmiştir. Ortaya çıkan beklenti düzeyleri ortalamaları ise bu aralıklarda belirtilen frekanslara göre yorumlanmıştır. Bu kısmın amacı, özel spor merkezini üye olan engelli bireylerin spora yönelmelerini etkileyen faktörleri ortaya çıkartmak, spordan beklentileri ve bu beklentilerin gerçekleşme düzeylerini ne düzeyde etkilediğini tespit etmek amacıyla hazırlanmıştır. Anket formu bireyler tarafından sporlarını etkilemeyecek ve özenle dolduracak biçimde planlanmıştır.

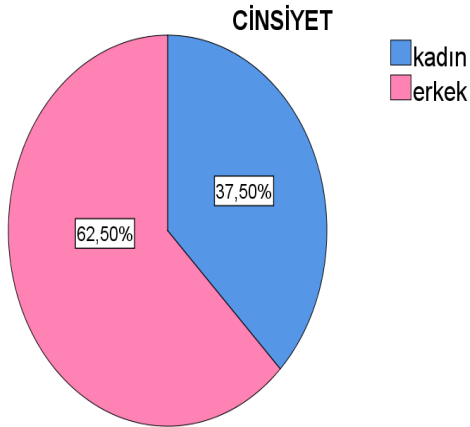
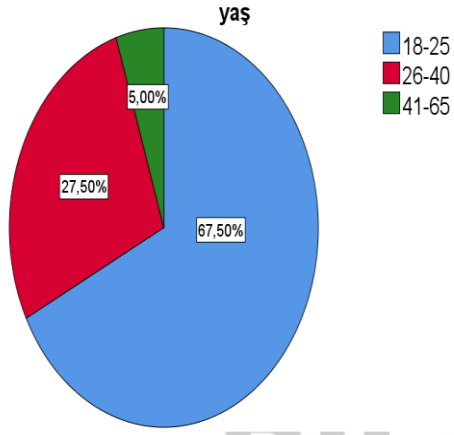
2.3. Verilerin Analizi

Uygulanan anketin güvenilirliği ve geçerliliği Akça ve Sunay tarafından yapılmıştır (Akça & Sunay, 2012). Toplanan verilerin çözümlenmesinde SPSS 25 paket programından yararlanılmıştır. Söz konusu programda kullanılan istatistiksel işlemler ise; frekans analizi, yüzdesel (%) dağılım ve ki-kare testleridir. Buna ek olarak, istatistiksel anlamlılık 0,05 olarak kabul edilmiştir.

3. BULGULAR

Şekil 1: Engelli bireylerin üyelik, cinsiyet ve spor merkezine üyelik bilgilerinin genel dağılımları ve yüzdeleri

Tablo 1: Engelli bireylerin spora yönelten nedenlerin engelli bireyler üzerindeki etki düzeylerinin dağılımı

	HIÇ		AZ		ORTA		ÇOK		TAM		Ort.
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	$\bar{x}$
Aile	16	40	7	17,5	7	17,5	8	20	2	5	2,33
Okul	5	12,5	13	32,5	13	32,5	3	7,5	6	15	2,80
İşyeri	4	10	14	35	14	35	1	2,5	7	17,5	2,83
Arkadaş ortamı	4	10	9	22,5	23	57,5	-	-	4	10	2,68
Doktor önerisi	11	27,5	6	15	10	25	9	22,5	4	10	2,73
Basın-yayın	5	12,5	10	25	14	35	5	12,5	6	15	2,93
Uzaklık	3	7,5	8	20	15	37,5	11	27,5	3	7,5	3,08
Diğer	5	12,5	5	12,5	18	45	6	15	6	15	3,08

Engelli bireyleri spor yapmaya yönelten faktörlere toplamda 40 bireyden %40'ı (16 birey) ailenin etkisinin hiç olmadığını, %17,5'i (7 birey) da bu etkinin az olduğunu, %17,5'i (7 birey) orta derecede etkili olduğunu, %12,3 ü (81 birey) ailenin spora yönelmede çok etkili olduğunu ve spora yönelmede aile faktörünün tam etkili olduğu anket maddelerine verilen cevaplardan anlaşılmıştır.

Okul ortamı faktörünü incelendiğinde %12,5 oranında (5 birey) hiç etkili değildir cevabını vermiştir. %32,5'i (13 birey) az etkilidir cevabını vermiştir. %32,5'i (13 birey) orta derecede etkili olduğunu, %7,5'i (3 birey) çok etkili olduğu belirtmiştir. Tam olarak etkili cevabını veren ise %15'tir (6 birey).

Spora yönelmede işyeri faktörünün etkisi incelendiğinde ankete katılan bireylerin %10'u (4 birey) spora yönelmede işyeri faktörünün hiç etkili olmadığını belirtmiştir. %35'i (14 birey) az etkili olduğunu, %35'i (14 birey) orta derecede etkili olduğunu, %2,5'i (1 birey) çok etkili olduğunu belirtirken, %17,5'i (7 birey) ise tam etkili olduğu anket sorularına verilen cevaplarda görülmüştür.

Spora yönelten diğer bir etmen olan arkadaş faktörünün engelli bireyler üzerindeki etkilerine incelendiğimizde çalışmaya katılan engelli bireylerin %10'u (4 birey) arkadaş faktöründen hiç

etkilenmediğini belirtirken, %22,5'i (9 birey) az etkilendiğini, %57,5'i (23 birey) orta düzeyde etkilendiğini ve % 10'u (4 birey) tam etkilendiğini belirtmişlerdir.

Ankete katılan spora yönelten etmenlerden doktor önerisi faktörü incelendiğinde bireylerin %27,5'i (11 birey) doktor önerisinden hiç etkilenmezken, %15'i (6 birey) az düzeyde etkilenmiş, %25'i (10 birey) orta düzeyde etkilenmiş, %22,5'i (9 birey) çok etkilenmiştir. Çalışmaya katılan engelli bireylerin %10'u (4 birey) ise tam olarak etkilendiğini verilen anket formunda belirtmiştir.

Spora yönelten diğer bir etmen olan basın-yayın (medya) faktörüne verilen cevaplar incelendiğin engelli bireylerin %12,5'i (5 birey) spora yönelmede hiç etkili olmadığını belirtmiştir. Diğer yandan basın-yayın spora yönelmede %25'i (10 birey) az etkili olduğunu belirtirken, %35'i (14 birey) orta düzeyde etkili olduğunu, %12,5'i (5 birey) çok etkili olduğunu belirtmiştir. Çalışmaya katılan engelli bireylerin %15'i (6 birey) basın-yayın faktörünün spora yönelmede tam etkili olduğunu anket belirtmişlerdir.

Spora yönelten etmenlerden ikametgâh yerine göre uzaklık faktörünü incelendiğinde çalışmaya katılan engelli bireylerin %7,5'i (3 birey) hiç etkili olmadığını belirtmiştir, Çalışmaya katılan engelli bireylerin %20'si (8 birey) az etkili

olduğu belirtirken, %37,5'i (15 birey) orta derecede etkili olduğu belirtmiştir. Çok etkili olduğu belirten %27,5'i (11 birey) olurken, tam etkili olduğunun belirten birey sayısı çalışmaya katılanların %7,5'tir (3 birey).

Bireylere belirtilen etmenler dışında kalan diğer faktörler sorulduğundan ise

çalışmaya katılan engelli bireylerin %12,5'i (5 birey) hiç etkilenmediği belirtmiştir. Araştırmaya katılan engelli bireylerin %12,5'i (5 birey) az etkilenirken, %45'inin (18 birey) orta etkilendiği, %15'inin (6 birey) çok etkilendiği, %15'inin (6 birey) diğer faktörlerden tam etkilendiği görülmüştür.

Tablo 2: Spor Merkezine Üye Engelli Bireylerin Spordan Beklenti Düzeylerinin Dağılımı

	HIÇ		AZ		ORTA		ÇOK		TAM		Ort. $\bar{x}$
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
Sağlıklı olmak	2	5	2	5	3	7,5	15	37,5	18	45	4,13
Hareket etmiş olmak	-	-	2	5	4	10	29	72,5	5	12,5	3,93
Formunu korumak	-	-	7	17,5	14	35	6	1	13	32,5	3,62
Zayıflamak	-	-	5	12,5	17	42,5	10	25	8	20	3,53
Yeni insanlar tanımak	2	5	10	25	14	35	8	20	6	15	3,15
Boş zamanların değerlendirilmesi	7	17,5	12	30	9	22,5	9	22,5	3	7,5	2,72
İşten, okuldan sonra stres atmak	2	5	12	30	6	15	15	35	6	15	3,25
Benlik duygusunu geliştirme	2	5	12	30	8	20	8	20	10	25	3,30
Öz saygının artırılması	7	17,5	7	17,5	5	12,5	11	27,5	10	25	3,25
Spor yoluyla yeni deneyimler kazanmak	3	7,5	5	12,5	11	27,5	13	32,5	8	20	3,45
Diğer beklentiler	5	12,5	22	55	8	20	5	12,5	5	12,5	4,13

Spor merkezine üye engelli bireylerin yaptıkları spor vesilesiyle %5'i (2 birey) sağlıklı olmayı hiç beklemediği görülürken, %5'i (2 birey) az seviyede beklentisi olduğunu belirtirken, %7,5'i (3 birey) orta seviyede beklemektedir. Çalışmaya katılan engelli bireylerin %37,5'i (15 birey) çok

seviyede beklentisi olduğunu belirtirken, çalışmaya katılan engelli bireylerin %45'i (18 birey) sağlıklı olmayı tam olarak beklediği görülmüştür.

Engelli bireylerin hareket etmiş olma beklentisi incelendiğinde çalışmaya katılan engelli bireylerin %5'inin (2 birey) hareket

etmiş olma beklentisi az seviyede olduğunu belirtmiştir. Çalışmaya katılanların %10'un (4 birey) orta düzeyde, %72,5'i (29 birey) beklenti düzeyi çok seviyededir. Tam seviyede belirten ise çalışmaya katılanların %12,5'idir (5 birey). Spor merkezi üyelerinin %17,5'i (7 birey) spor salonuna üyeliklerinden formda kalmayı az seviyede belirtirken, orta seviyede belirten %35'idir (14 birey). %15'i (6 birey) formda kalmayı çok seviyede belirtmiştir. Çalışmaya katılan engelli bireylerin %32,5'inin (13 birey) ise formda kalma beklentisi tam olduğunu belirtmiştir. Üyelerin spordan zayıflamayı beklentileri incelendiğinde %12,5'inin (5 birey) beklenti düzeyi az, %42,5'inin (17 birey) beklenti düzeyi orta, %25'inin (10 birey) beklenti düzeyi çok, %20'sinin (8 birey) zayıflama beklentisi ise tamdır.

Spor salon üye olan engelli bireylerin yeni insanlar tanıma beklentisi çalışmaya katılan engelli bireylerin %5'i (2 birey) hiç cevabını vermiştir. Çalışmaya katılanların %25'i (10 birey) yeni insanlar tanıma beklenti düzeyi az seviyede, %35'inin (14 birey) beklenti düzeyi orta seviyededir. Çok beklentisi katılımcıların %20'si (6 birey) olurken beklenti düzeyi tam olanlar ise %15'tir (6 birey).

Boş zaman değerlendirme beklentisi incelendiğinde çalışmaya katılan bireylerin %17,5'i (7 birey) hiç cevabını vermiştir.

Katılımcıların %30'u (12 birey) boş zaman değerlendirme beklentisinin az seviyede olduğunu belirtirken, katılımcıların %22,5'i (9 birey) orta seviyede olduğunu belirtmiştir. Çalışmaya katılan engelli bireylerin %22,5'i (9 birey) çok seviyede olduğunu belirtirken, %7,5'i (3 birey) ise tam cevabı vermiştir.

Engelli bireylerin spordan beklentileri arasında işten, okuldan sonra stres atmak bireylerin %5'i (2 birey) için bir beklenti oluşturmazken, engelli bireylerin %30'u (12 birey) beklenti düzeyi az cevabını vermiştir. Katılımcıların %15'inin (6 birey) beklenti düzeyi orta düzeydedir. Beklenti düzeyi çok cevabını verenler katılımcıların %35'ini (15 birey) oluştururken, katılımcıların %15'inin (6 birey) stres atma beklenti düzeyi tam seviyede olduğunu belirtmişlerdir.

Spor salonuna üye engelli bireylerin %5'i (2 birey) spordan benlik duygusunu geliştirmeye hiç cevabı vermiştir. Benlik duygusu geliştirme beklentisi katılımcıların %30'u (12 birey) için az, %20'si (8 birey) için orta, %20'si (8 birey) için çok, %25'inin (10 birey) beklentisi ise özsaygı kazanma beklentisi tamdır.

Spordan beklentiler arasında öz saygının artırılması beklentisi bireylerin %17,5'i (7 birey) hiç cevabını vermiştir. Çalışmaya katılan engelli bireylerin %17,5'i (7 birey) az, %12,5'i (5 birey) orta, %27,5'inin (11

birey) çok ve %25'i (10 birey) öz saygı kazanma beklentisinin tam seviyede olduğunu belirtmiştir.

Engelli bireylerin spor yoluyla yeni deneyimler kazanma beklentisi bireylerin %7,5'i (3 birey) tarafından bir beklenti olmamakla beraber engelli bireylerin

%12,5'inin (5 birey) az seviyede, %27,5'inin (11 birey) orta seviyede, %32,5'inin (13 birey) çok seviyede beklenti düzeyine sahiptir. Engelli bireylerin %20'si (8 birey) ise spora yeni deneyimler kazanma beklentisi tamdır.

Tablo 3: Engelli Bireylerin Spordan Beklentilerinin Gerçekleşme Düzeylerinin Arasındaki İlişki Düzeyleri

	Faktörlerin Etki Düzeyi										$\bar{x}$	χ^2	p
	HIÇ		AZ		ORTA		ÇOK		TAM				
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%			
Sağlıklı olmak	2	5	4	10	12	30	10	25	12	30	3,65	37,785	,002*
Hareket etmiş olmak	2	5	4	10	6	15	20	50	8	20	3,70	13,227	,352
Formunu korumak	1	2,5	4	10	11	27,5	15	35	10	25	3,70	5,795	,926
Zayıflamak	1	2,5	9	22,5	9	22,5	12	30	9	22,5	3,48	11,462	,490
Yeni insanlar tanımak	4	10	4	10	12	30	12	30	8	20	3,40	22,724	,121
Boş zamanların değerlendirilmesi	3	7,5	4	10	13	32,5	10	2	10	25	3,50	17,412	,359
İşten, okuldan sonra stres atmak	8	20	12	30	5	12,5	9	22,5	6	15	2,83	14,524	,560
Benlik duygusunu geliştirme	10	25	7	17,5	9	22,5	9	22,5	5	12,5	2,80	11,985	,745
Öz saygının artırılması	6	15	6	15	9	22,5	10	25	9	22,5	3,25	17,164	,375
Spor yoluyla yeni deneyimler kazanmak	6	15	4	12	11	27,5	11	27,5	8	20	3,28	17,841	,333
Diğer beklentiler	-	-	9	22,5	20	50	10	25	1	2,5	3,08	4,503	,875

* $p < 0.05$

Araştırmaya katılan engelli bireylerin spordan beklentilerinin gerçekleşme düzeyleri ait tablo incelendiğinde "sağlıklı olmak" beklentisinin gerçekleşme düzeyinin anlamlılık değeri 0,05'ten küçük olduğundan dolayı spor salonu üyelerinin

sağlıklı olmak beklentisini karşılamamaktadır ($\chi^2 = 37,785$; $p < 0,05$). Engelli bireylerin spordan beklentilerinin gerçekleşme düzeylerine ait tablonun alt bileşenleri incelendiğinde hareket etmiş olmak ($\chi^2 = 13,227$; $p = 0,352$), formunu korumak ($\chi^2 = 5,795$; $p = 0,926$), zayıflamak

($x^2 = 11,462$; $p=0,490$), yeni insanlar tanımak ($x^2 = 22,724$; $p=0,121$) boş zamanların değerlendirilmesi ($x^2 = 17,412$; $p=0,559$), işten-okuldan sonra stres atmamak ($x^2 = 14,524$; $p=0,560$), benlik duygusunu geliştirme ($x^2 = 11,985$; $p=0,745$), öz saygının artırılması ($x^2 = 17,164$; $p=0,375$), spor yoluyla yeni deneyimler kazanmak ($x^2 = 17,841$; $p=0,333$) ve diğer beklentilerin ($x^2 = 4,503$; $p=0,875$) karşılandığını göstermektedir ($p>0,05$).

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Engellilerin topluma kazandırılması konularındaki çabalar yetersiz kalmaktadır (Yıldırım & Kaplan, 2020). Diğer taraftan sporun birleştirici ve bütünleştirici yapısından dolayı günümüzde de engelli bireylerin topluma kazandırılması için önemli bir unsur olmuştur.

Yaş, cinsiyet, eğitim gibi demografik faktörler arasında yer alan etkenlerin spora yönelmede etkili olduğu gözlemlenmiştir. Bununla beraber, sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarının da destekleyici rol oynadığı ortaya çıkmaktadır (Akça & Sunay, 2012). Yüksel (2014) tarafından yapılan bir çalışmada günümüzde kadınların erkeklere göre spora katılı daha az olsa da, kadınların spora yönelimi konusunda önemli mesafeler kat edildiğini ifade etmişlerdir (Yüksel, 2014). Aynı şekilde spor salonlarına üye olan üniversite öğrencisi engelli bireylerde de

çoğunluğunun erkek olduğu ve engelli kadınlarından katılımının daha az olduğu görülmüştür.

Sunay ve Saraçoğlu (2003) tarafından yapılan bir çalışmada, araştırmaya dahil olan katılımcıların spordan beklentileri sağlıklı olmak, daha iyi fiziki görünüme sahip olmak ve milli takımda yer almaktır. Diğer taraftan spora yönelmelerindeki ana nedenler ise sırasıyla aile faktörü, antrenör, bulunduğu arkadaş çevresinin etkisi ve kitle iletişim araçları olarak sıralanmışlardır (Sunay & Saraçoğlu, 2003).

Şebin ve ark. (2007) 684 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı çalışmaları sonucunda, sağlıklı bir yaşam sürme ve kötü alışkanlıklardan uzak kalmak gibi etkenler gönüllülerin spora başlama nedenleri olurken, spor yapma nedenlerinin başında aileleri ve beden eğitimi öğretmenleri etkili olduğunu belirtmiştir (Şebin ark., 2007).

Akça ve Sunay (2012) araştırmalarında, 1067 kişinin katıldığı çalışmada 497 kişi spor tesislerinin uzakta olmasının spora yapmaya olumsuz etkilediğini ifade ettiklerini belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan 1067 bireyden 167 birey ise spor tesislerinin uzakta olmasının olumsuz olmadığını belirttiklerini ifade etmişlerdir. (Akça & Sunay, 2012). Yapılan çalışmada engelli bireylerin spora yönelten nedenlerin bireyler üzerindeki etki düzeylerinin

incelendiğinde uzaklık etki düzeyi diğer etki düzeylerine göre daha yüksektir.

Sirel ve ark. (2012) tarafından yapılan bir araştırmada bedensel engelli bireyler açısından Çukurova Üniversitesi kampüsünün açık alanlarının ulaşılabilirlik kavramı açısından değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonucunda yerleşkedeki alanlara engelli bireylerin ulaşılabilirliğinde ve kullanılabilirliğinin de önemli sorunlar olduğu ortaya konmuştur. Diğer tüm bireylerle engelli bireylerin aynı koşullarda yaşamlarını sürdürebilmesi için mevcut çevrelerin ulaşılabilir biçimde planlaması ve uygulanmasıyla çözüme ulaşabileceğini belirtmişlerdir (Sirel ve ark., 2012).

Çınar ve Barış (2010) tarafından Ankara Üniversitesi Tandoğan Kampüsü, Gazi Üniversitesi Merkez Kampüsü, Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampüsü ve ODTÜ yerleşkesini kapsayan ve bu yerleşkelerin engellilerin erişim olanaksızlıklarının belirlenmesi yönelik yapılan bir çalışmada üniversite kampüslerinin peyzaj erişebilirliği konusunda önemli sorunların olduğunu ortaya çıkartmışlardır. Bu sorunlar engelli bireylerin üzerinde fiziksel ve sosyal çevreyle kaynaşma ve uyum sorunu yaşamasına neden olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca araştırılan alanların engelli bireylerin kendi kendine yetebilecek şekilde rahatça erişim olanağı sağlayan tasarımlardan eksik olduğu sonucuna

ulaşmıştır (Çınar & Barış, 2010). Sevinç ve Çay'ın (2017) çalışmasında bedensel engelli bireylerin üniversite eğitimi sırasında çeşitli sorunlar karşılaştıklarını, karşılaşılan bu sorunların ağırlıklı olarak fiziksel şartlarla ilişkili olduğu ifade edilmiştir (Sevinç & Çay, 2017).

Bu sonuçlardan yola çıkarak toplum yaşam alanlarının herkes için uygun hale getirilmesi diğer bireylerde olduğu gibi engelli bireylerinde spor komplekslerinin uzaklık ve ulaşım güçlüğü gibi olumsuz etkileri ortadan kaldıracaktır.

Yapılan çalışmanın spor salonuna üye olan üniversite öğrencisi engelli bireylerin spor salonlarından beklenti düzeylerinin alt bileşenleri incelendiğinde; hareket etmiş olmak, formunu korumak, zayıflamak, yeni insanlar tanımak, boş zamanların, işten- okuldan sonra stres atmak, benlik duygusunu geliştirme, öz saygının artırılması, spor yoluyla yeni deneyimler kazanmak ve diğer beklentilerin karşılandığını görülmektedir. Fakat spora yönelme nedenleri ve spordan beklentilerinin gerçekleşme düzeyinin bir diğer alt bileşen olan sağlıklı olma beklentisinin karşılanmadığı görülmüştür. Yapılan bu araştırmaya göre spor salonlarına üye olan üniversite öğrencisi engelli bireylerin üye olduğu spor salonundan beklenti düzeyleri arasında en yüksek seviyede olanı ortalama 4.13 ile

sağlıklı olma beklentisidir (Tablo 2). Bunun sebebi engelli bireylerin genel sağlık durumlarını, engelli olmayan bireylere oranla daha olumsuz durumda olduğu belirtmekte ve daha fazla ihtiyaç duymalarına rağmen sağlık hizmetine daha az ulaşabildiklerinden kaynaklanmaktadır (İnan ve ark., 2013).

Engelli bireylerin hemen hemen her alanda özel eğitime ihtiyaçları vardır. Ülkemiz de de engelli bireylerin için özel eğitim merkezleri bulunmaktadır. (Besiri, 2009). Bu alanda görev alan kişiler alanında uzman kişiler engelli bireyler ile özel olarak ilgilenmektedir. Buna paralel olarak spor yapan engelli bireylere verilen antrenman programlarının medikal durumları ile uyumlu olması, engelli bireylerin yaralanma riskleri azaltabilir. Aynı zamanda performansları üst seviyeye ulaştırılabilmesi için üye olduğu spor salonunda konusunda uzman doktor, fizyoterapist ve antrenöre ihtiyacı vardır. Ekip halinde çalışan bu kişilerin aralarında ki bilgi alış verişleri doğru ve zamanlama konusunda eksiksiz olmalıdır.

Doktor, kişinin kullandığı ilaçların yan etkilerini ve baş etme yollarını antrenör ve sporcu ile paylaşmaktadır. Fizyoterapist ise, kas kuvveti, dayanıklılık ve

kardiyovasküler dayanıklılık, eklem esnekliği, kas-iskelet sisteminin yaralanmalardan korunması ve var olan kapasitenin en üst seviyede geliştirilebilmesi konularında antrenör ve sporcu ile birlikte çalışmakta, gerekli bilgi aktarımını sağlamaktadır. Bunun sonucunda antrenör, doktor veya fizyoterapist sporcuların mümkün olan en yüksek performans seviyesine ulaşmalarına ve herhangi bir yaralanma olmaksızın bunu gerçekleştirmelerine yardımcı olmaktadır (İnal, 2011). Bunun sonucu olarak da özel spor salonlarında konusunda uzman kişilerin bulunması engelli bireyin hem fiziksel uygunluk seviyesi hem de performansı artarak daha sağlıklı olma beklentisinde karşılamış olacaktır.

Sonuç olarak, çevre koşullarının engelli bireylere göre dizayn edilmesi spor salonuna üye olan engelli bireylerin sayısının artabileceğini öngörmekteyiz. Ayrıca, spor salonlarından beklenti düzeylerinin alt bileşenleri olan sağlıklı olma beklentisinin karşılanmadığı görülmüştür. Sağlıklı olma beklentisini karşılamak için spor salonlarında engelli bireyler üzerinde uzman olan kişilerin özel spor salonlarında da istihdam etmesiyle sağlanabileceğini düşünmekteyiz.

KAYNAKÇA

- Akça, Ş. & Sunay, H. T. D. (2012). Özel spor merkezlerine üye olan bireylerin spora yönelme nedenleri ve beklentilerinin gerçekleşme düzeyleri. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor
- Besiri, A. (2009). Yoksulluk ekseninde engellilerin eğitimi. TBB Dergisi, 83, 353-374.
- Çevik, O. & Kabasakal, K. (2013). Spor etkinliklerinin, engelli bireylerin toplumsal uyumuna ve sporla sosyalleşmelerine etkisinin incelenmesi. International Journal of Social and Economic Sciences, 3(2), 74-83.
- Çınar, N. Y. & Barış, M. E. (2010). Üniversite Kampüslerindeki Peyzaj Erişilebilirliğinin Engelliler Açısından İrdelenmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı,
- Duman, S., Baştuğ, G., Taşgın, Ö. & Akandere, M. (2011). Bedensel engelli sporcularda kendine güven duygusu ile yaşam doyumu düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. International Journal of Human Sciences, 8(1), 1364-1373.
- Hinrichs, J. (1999). H. Kosel, J. Froboese: Rehabilitations-und Behindertensport. HNO, 47(4), 300-300.
- İnal, H. S. (2011). Engelliler Sporunda Performans Geliştirme. Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi, 47.
- İnan, S., Peker, G. C., Tekiner, S., Ak, F., & Dağlı, Z. (2013). Engellilik, Türkiye'de Engellilerin Durumu ve Sağlık Hizmet Sunumuna Bir Bakış. TAF Preventive Medicine Bulletin, 12(6).
- Kabasakal, K. (2007). Zihinsel engellilik, zihinsel, ruhsal, duygusal engellilik. Lokomotif Medya, Konya.
- Konar, N. (2003). Rehabilitasyon-engelliler sporu ve paralimpikler. İstanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 3.
- Sevinç, İ. & Çay, Ö. G. M. (2017). Fiziksel engelli bireylerin üniversite eğitimi sırasında karşılaştıkları sorunlar (Akdeniz Üniversitesi örneği). Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi(13), 219-238.
- Sirel, B., Boyacıgil, O., Duymuş, H., Konaklı, N., Altunkasa, F. & Cengiz, U. (2012). Çukurova Üniversitesi yerleşkesi açık alanlarının fiziksel engelliler bakımından ulaşılabilirliğinin değerlendirilmesi. Çukurova Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi, 27(1), 53-72.
- Sunay, H. & Saraçoğlu, S. (2003). Türk sporcusunun spordan beklentileri ile spora yönelten unsurlar. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1(1), 43-48.
- Şebin, K., Serarslan, Z., Katkat, D., Tozoğlu, E. & Kızılet, A. (2007). Spor yapan üniversite öğrencilerinin spora başlama ve spor yapma nedenlerine ilişkin görüşleri/the opinions of university students who doing sport, how startad to sport and why do it. Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 9(1).
- Tunçalp, Ö. (2011). Seçilmiş ortaöğretim öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde beden eğitimi ve spor aktivitelerinin rolü ve önemi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
- Yıldırım, Y. & Kaplan, G. (2020) Kalkınma planlarında sporun yeri. Sporda yeni akademik çalışmalar- 6, 1.
- Yüksel, M. (2014). Cinsiyet ve spor. Tarih Okulu Dergisi, 7(19), 663-684.